

Onderwerping.

Hij komt hier naar toe.

Voorzichtig rondtastend met den stok bij den ingang kwam ie het hek door; afgaand op het geluid van stemmen, strompelde ie naar ze toe.

Wat kom je doen? vroegen ze.

Ze benne weg, mummelde ie.

Wie benne weg?

Rikus en Driekske.

Waar benne ze naar toe?

'k Weet niet, zei ie; van morgen benne ze weggegaan.

Ze keken mekaar aan, niet begrijpend.

'k Mos hier maar heengaan, hebben ze gezeid.

Jullie vinden 't wel goed, hè; t'mag toch wel, is het niet?

Ziende de beweging voor het huis, kwam nu de vader op het groepje toe.

Wat kom jij doen Hannes? vroeg ie.

Ze hebben me hier naar toe gestuurd. Ze benne nou vast al vér weg.

Men wenkte den vader, dat ie niet verder vragen zou, brachten hem op de hoogte, wachtten dan verrast-zwijgend, wat er verder komen zou.

Hoe benne ze dan weggegaan? vroeg de vader.

Waarmee?

Ja, ja knikte ie, ze benne weg, maar ze zullen wel weerom kommen. 'k Mag hier toch wel zoolang blijven, hè; dat mag wel, is t'niet?

De vader hield hem nu aan den praot, zond iemand naar het Gouden Anker, maar Driekske kwam al haastig aanloopen.

Is vader hier? vroeg ze bevend.

Nu zag ze den oude staan onder de anderen, kwam zenuwachtig naar hem toe, nam hem bij de hand.

Hóé kun je dat nou doen?

En dán tot de anderen:

Van morgen is ie zoo maar stilletjes uit huis gegaan. We hebben overal naar hem gezocht, zaten al mooi in angst, dat ie verdronken was of een ongeluk had gekregen. Toen dacht ik aan het Huis en ben ik gauw hier naar toe gekomen.

Rikus is den anderen kant uit, om te zoeken.

Al dien tijd stond ie daar naast Driekske, goedig glimlachend.

Ze zeien niks, lieten haar stilletjes heengaan met der vader, dorsten het niet te zeggen.

Driekske huilde heel den dag; toen ie merkte, dat het met vader niet goed was. Rikus was er erg verlegen mee, wist niet, wat ie zeggen zou.

Den anderen dag ontsnapte de oude weer uit het Gouden Anker, den daarop volgenden dag alweer en telkens vond ie den weg naar het Armhuis, waar ie ging zitten onder de anderen, goedig-onnoozel lachend met de kinderen, die hem wéer terugbrachten naar Driekske, totdat Rikus de noodzakelijkheid inzag van andere maatregelen. Het kwam tusschen hem en Diakenen tot een overeenkomst, waarbij de blinde weer werd opgenomen in het Huis, tegen een jaarlijksche vergoeding.

Nu zwerft ie dagelijks om en dóor het Huis en als de kinderen hem vragen: Hannes, wat doe je nou? dan mummelt ie: Driekske zoeken. Ze zeggen, dat ze weerom is gekomen, ze mot hier in de buurt wezen. Als k'nóu maar wist, waar ze was.

Dan blijft ie opeens stokstijf staan, leunt op zijn stok, steekt de rechterhand omhoog, gaat weer verder, al maar wachtend en zoekend naar Driekske.

O NDERWERPING. † † † † † † † †
DOOR ALB. VAN WAASDIJK.

„Klee je an, moeder.”

Zijn barsche bevel-stem scheurde de loome stilte van de kamer, waarin de zon tevergeefs door de stijfgesloten blinden trachtte heen te dringen. Alleen op den muur, tegen het bont-gebloemde behang, vielen witte strepen gedekt licht, neervloeiend op het verschoten trijp van een paar stoelen, die op glimmend-buikige pooten angstvallig naast elkander stonden. Verder was alles gehuld in een triestigen schemer en de vogel in zijn kooi scheen er den invloed van te onder vinden, want onrustig fladderde hij op tegen de tralies, de lichtstrepen tegemoet en driftig

Onderwerping.

wette hij zijn snavel tegen 't schoone zwavelstokje.

Moeder had de stem niet verstaan; met de gerimpelde handen gevouwen in haar schoot zat zij in haar leun-stoel te dommelen, gaf zij zich knusjes over aan de warmte, soezend, met de oogjes dicht-geknepen, over voorbije dingen. Zij zag alles dan voor zich juist zooals het gebeurd was, maar dan, langzaam eerst, warrelde alles dooreen in haar hoofd, liet zij een voor een de gedachtetjes glippen. En 't was of zij als lood zoo zwaar gingen wegen, of zij haar hoofd dieper neertrokken op haar borst. Maar telkens schrikte zij dan weer op, van niets, keek half-wakker door de kamer, verwonderd dat 't dag was en kneep dan haar oogen weer dicht, niet begrijpend hoe het mogelijk kon zijn, dat je zonder te slapen een oogeblik aan niets kon denken. En dan ging het weer opnieuw zoo warrelen in haar hoofd.

„Moeder, klee je an, ... 't is tijd voor de kerk...”

Zijn hand had hij zwaar op haar smallen schouder gelegd en hij schudde haar wakker, ongeduldig, omdat zij niet direct gehoorzaamd had. Hij was niet gewoon iets tweemaal te zeggen, vond het ook niet noodig, vooral niet op Zondag, wanneer moeder wist dat het kerkgang was.

„Gunst, ... me ankleetje? ... ja ... ja ... subiet ... 'k slaap niet, ...” voegde zij er verontschuldigend bij, bang voor zijn harde, fanatieke oogen, die haar nakeken.

Hij antwoordde niet, zag haar alleen maar aan, of zij gauw genoeg voortmaakte en toen hij haar bedrijvig bezig zag, geagiteerd-haastig, als trachtte zij daar door goed te maken wat zij door haar dommel misdreven had, ging hij naar de linnenkast en haalde er een hoedendoos uit die hij op de tafel zette. Daarna ging hij zwijgend weer zitten, de lippen op elkaar geperst en het verschgeschoren gezicht trekkend in een grimmigen plooi.

„Haast je wat ...” gebood hij weer, kort-afgebroken.

„Ja man ... die zwarte handschoenen van je ... die vin ik niet ... ze motte d'r weze ... subiet ...”

Haar klein lichaam dook nu bijna geheel weg tusschen de planken van de linnenkast. Zij zocht angstig tusschen de stapeltjes ondergoed en tusschen de rood-gerande servetten, maar zij vond ze niet. Met bevende vingers woelde zij tusschen de zakdoeken, deed zelfs, in haar gejaagdheid, het doosje open waarin zij de briefjes bewaarde van het begrafenisfonds, maar eindelijk toch moest zij 't opgeven. Zij durfde 't hem niet te zeggen, deed alsof zij ijverig zocht en kroop nog dieper achter de deuren van de kast.

„Ben je nou haast klaar? ... Heb ik nou alles? ...” hoorde zij hem vragen, nog toorniger dan daar straks.

Door de reet van de openstaande deur bespiedde zij hem, met kloppend hart vrezend dat hij zou opstaan en naar haar toe zou komen. Met haar hand streek zij over 't voorhoofd, waar 't angstzweet kwam uitbreken en zij verzon waar zij ze dan toch gelegd kon hebben, zijn zwarte handschoenen.

„Heere God ... laat mij ze vinden ... Heere God? ...” smeekten haar lippen.

Zij voelde zich altijd zoo klein, zoo kruipend klein wanneer hij tegen haar opspeelde en haar zoo pijnlijk beleedigde, dan wou zij wel alles doen wat hij verlangde, wou ze wel huilend om zijn knieën vallen om hem vergiffenis te smeeken, wou zij hem wel dienen als een meid, maar nooit liet hij het toe. Met zijn oogen, die koud en hard op haar neerkeken, hield hij haar op een afstand, zoodat zij, schuld-bewust, zonder te durven opzien, in een hoekje van de kamer ging zitten, wachtend tot hij weer tot haar spreken zou.

Zoo was het altijd geweest, van 't begin van haar trouwen af. In 't eerst had zij zich wel verzet; 't was geweest op een lente-dag, toen 't eerste groen uit de knoppen der boomen kwam breken. 's Morgens waren zij, zooals elken Zondag, naar de kerk gegaan en 's middags had zij vurig gehoopt te kunnen wandelen, buiten te loopen in de warmende lente-zon, die haar luchtig en vroolijk maakte, die haar dwong zachtjes te neuriën een liedje van vroeger. En toen zij hem gevraagd had om mee te gaan had hij geweigerd, haar gedwongen om thuis te blijven en te luisteren naar de psalmen die hij speelde op het orgel.

Onderwerping.

Kwaad was zij uit de kamer geloopt, terwijl hij aan 't spelen was, maar zonder een woord te zeggen, had hij haar teruggehaald, haar ruw bij de armen gegrepen en haar neergekwakt op een stoel. Ook toen lag er in zijn oogen dat wreed-fanatieke en kwam op zijn breed gezicht die trek van hardvochtige onverzettelijkheid. Schuw had zij geluisterd naar de lijnige zeur-tonen van het orgel, terwijl zij daarbuiten de vogels hoorde tjlpen en de kinderen lustig zag dartelen, maar zij durfde niet meer tegen hem op te staan, bang, dat hij met zijn grooten voet haar neer zou trappen. En 's avonds, na het eten, dat zwiingend en snel was afgeloopt, had hij haar streng gezegd, voor eens en voor altijd, dat hij wenschte gehoorzaamd te worden in alles wat goed was om den Heere te loven, dat hij haar aanzag voor een nietig sterveling, een werktuig in de Hand Gods, afhankelijk van Zijn genade. Om haar wil voor goed te breken had hij haar den Bijbel voorgelegd en haar bevolen hardop een stuk er uit voor te lezen, zooals zij voortaan elken Zondagavond moest doen en zij had zich niet dŕven onttrekken aan dien plicht, had met bevende stem de rammelende en dan weer zwellende zinnen voorgelezen, zonder er een woord van te voelen of te begripen.

De eenige troost, dien zij had op de wereld, was haar jongen, wien zij haar verdriet toevertrouwde nog voor hij spreken kon, met wien zij praatte over de ernstige dingen van het leven, terwijl hij nog in de wieg lag, maar dat gaf allemaal niets, want als zij keek in zijn groote, verstandig-starende blauwe oogen, dan was het haar of hij alles verstaan kon wat ze zei, of hij haar groot gelijk gaf zich nooit te verzetten tegen vader.

Toen de jongen grooter werd mocht hij mee naar de kerk, en luisterde hij gedwee als vader 's middags op het orgel speelde en moeder 's avonds uit den Bijbel las. Hij vond de verhalen wel mooi, al begreep hij ze niet en hij hoorde graag de stem van moeder; die klonk zoo bekend, zoo lief-zacht, net of het iets heel moois van hemzelf was. Maar later ging het hem vervelen, telkens hetzelfde te moeten aanhooren, wilde hij liever praten met moeder over andere dingen,

gezellig babbelen in den schemer, waarbij je elkaar in de oogen kon zien. En eens, toen vader bij 't verhaal Job was ingeslapen, had hij 't haar gezegd, maar in bange vrees dat vader 't hooren zou, had zij haar hand op zijn mond gelegd en hem gesmeekt er nooit meer over te spreken, om harentwil. 't Zou toch niets helpen en vader zou vreeselijk driftig worden, hem slaan misschien omdat hij twijfelen dorst aan de waarde van 't Boek.

De jongen had in haar oogen een slaafsche onderwerping gelezen voor den somberen man, die zijn vader was en hij had langzaam zijne moeder naar zich toe getrokken en de angst uit haar oogen gekust. En zoo was het altijd gebleven.

Moeder was nog niet opgestaan, zij durfde niet, voor-voelend het vreeselijke wat gebeuren zou, wanneer zij hem zeggen moest dat zij niet wist waar zij zijn handschoenen gelaten had. Hij zou haar uitschelden voor een slons en haar den geheelen dag kwellen, dat wist zij van ouds.

„Heb ik nou eindelijk alles?” herhaalde hij tergend, wel wetend waar zij zoo gejaagd naar zocht in de linnenkast. Zelf had hij de handschoenen opgeborgen in den rand van zijn hoed, maar hij wilde het haar niet zeggen. 't Deed hem plezier eindelijk een reden gevonden te hebben om haar het slapen, bijna den geheelen morgen, te verwijten.

„Wat zoek je nou toch al dien tijd, ... we moeten weg...”

„Ik ben klaar, man ... alleen nog m'n hoed op te zetten ... maar ...” ze aarzelde, zocht koortsig wéér tusschen de zakdoeken en de servetten.

„Wát maar ...?”

„Je zwarte handschoenen ... ze hebben er gelegen ... subiet ...”

„Waar zitten je hersens vandaag ... of slaáp je nog, 't zou geen wonder zijn ... je doet niks anders ... Sta nou maar op en borstel mijn hoed af ...”

„Ze hebben er gelegen ...”, herhaalde zij nog eens zwakjes, terwijl zij met moeite opstond en haar rok begon glad te strijken.

„Borstel mijn hoed af ... of slaáp je nu nóg? ...”, verweet hij, met moeite een scheldwoord inhoudend.

Onderwerping.

„Ja man...”

De kreukels in haar rok liet zij zitten en liep gedwee, innerlijk verlicht en verwonderd dat 't zoo kalm was afgeloopen, naar de tafel om zijn hoed uit de doos te nemen.

„Daar zitten ze... je handschoenen... 'k dacht toch subiet...”

„Hoef je mij niet te zeggen..., dat wist ik wel... 'k slaap niet... doe 'k 's nachts...”

„Ik heb toch maar éven...”

Zij wou zich, bedremmeld, verontschuldigen, zeggen dat 't niet waar was, dat ze maar even gedommeld had, door de warmte, maar zij ontmoette den blik uit zijn grimmige oogen en zweeg onderworpen.

„Roep den jongen..., dan kunnen we gáán...”

Bedrijvig liep ze naar den trap, riep naar boven, haar stem hoog uitzettend, tot het piepte in haar borst.

„Henk... Henkie... we gáán...!”

Langzaam, zonder zich in 't minst te haasten, kwam hij naar beneden, deed, resoluut, de kamerkeur achter zich dicht.

„'k Wou je zeggen, vader..., 't is beter dat ik 't maar ineens doe... ik ga *niet* mee...”

Moeder schrikte, vloog op hem toe, wou hem beletten voort te gaan, want zij wist wat komen zou, wist dat hij zou gaan zeggen wat zij nooit gedurfd had. Maar de jongen weerde haar af en wachtte wat vader antwoorden zou.

Zijn dikke wenkbrauwen dreigend neergetrokken, stond hij recht op in de kamer, het breed-stugge gezicht in strakke plooiing.

„Waarom ga jij niet mee...? je *moet* mee... Moeder, jij zorgt dat de jongen meegaat... en dat hij er nooit meer over spreekt... begrepen?”

Zij knikte zorgelijk van ja, herinnerde zich hoe zij haar jongen vroeger gesmeekt had om toch óók maar altijd te gelooven wat vader geloofde en zij nam zich voor, was er bijna zeker van, hem weer te kunnen bewegen om harentwil.

Een oogenblik keek de jongen haar aan, innig-bedroefd omdat moeder zoo gedwee en volgbaar was en in zijn stem kwam een trilling van woede toen hij stond voor de hooge gestalte van dien zwijgenden man.

„Je hoeft er moeder niet voor te spannen...

zooals altijd... háár schuld is het niet... Naar de kerk ga ik niet meer... en van je Bijbel heb ik genoeg al die jaren... ik walg van je gezeur over God... want je begrijpt niks... niks... je kúnt ook niks begrijpen, hier, in die sombere kamer, waar je de zon niet mag binnenlaten..., waar je de ramen niet hoog opschuiven mag, om 's frissche lucht te laten binnenstroomen, om de vogels 's te hooren fluiten... je kúnt niks begrijpen..., hier... waar niks kan binnendringen van God... hier... met je orgel en je bijbel...”

Verder spreken kon hij niet, want moeder had in hevigen angst zijn hoofd gegrepen en drukte het tegen zich aan, sloot met haar bevende handen zijn lippen.

„'t Is niet waar... wat-ie allemaal zegt..., hij meent het niet... is 't niet zoo, jongen...? toe... toe!... is 't niet zoo?... 't is een aardigheid... subiet een aardigheid... ik weet het toch?”

En ineens liep zij naar den gang, haalde zijn hoed en zijn jas, deed gemaakt luchtig, of het werkelijk een grap was geweest. Zij smeekte met haar oogen, vleide met haar huilende lach-stem om toch deernis te hebben, veegde met haar vingers den drift van zijn gezicht, maar vastbesloten om er voor goed een einde aan te maken, eens uit te zeggen, wat hij jaren verkropt had, herhaalde hij kalmer nu:

„'k Heb er lang over nagedacht... 'k heb ook veel gewandeld en veel gelezen wat u misschien nog onverklaarbaar is... moeder heb je altijd gedwongen je zin te doen... haar eigen denken, haar wil heb je altijd vertrapt..., haar gehechtheid heb je beantwoord met tyrannie... je hebt nog erger dan een slavin van haar gemaakt... dat heb je te verantwoorden voor dien God, die van u een slaaf heeft gemaakt, maar ik wil vrij zijn, ik wil God dienen op mijn manier, want 't is een bespotting van God, op een lente-dag je op te sluiten in een vunzige kamer en moeder elken Zondag de teksten te laten opdreunen, die je al kent uit je hoofd... en nou weet je 't, vader”...

„Kwajongen...! kwajongen... dat te durven zeggen... tegen mij... moeder...”